

Fugarii din grădină

Catherine Greiner

Pe terenurile abandonate din Berlin, aproape că nu găsești grădini cultivate sau terenuri agricole. Paraginile sunt locurile în care prosperă plantele fugitive. Aici găsesc **Humulus lupulus**, plantă cunoscută în mod obișnuit ca hamei. Aceste plante sunt apreciate pentru rolul lor în producția de bere. Hameiul este o cultură agricolă cultivată pe scară largă, dar pe terenurile aflate în paragină, acesta a reușit să evadeze din domesticire. Pentru mine, hameiul simbolizează rezistența față de regimurile de grădinărit definite ca peisaje de ordine socială și estetică.

Oamenii zic că în antichitate hameiul era apreciat nu doar pentru proprietățile sale de fermentare dar era venerat și pentru calitățile sale protectoare. Se credea că dacă atârni ghirlande de hamei deasupra ușilor vei alunga spiritele rele și casa va fi binecuvântată. Văd ecoul acestor superstiții în prezența impunătoare a hameiului care ca și cum ar proteja tărâmurile în paragină de forțe nevăzute.

Când mă plimb prin Schoenholzer Heide din Berlin, merg pe urmele viței sălbatice de hamei care își croiește drum printre tufișuri. Își deschide florile și în același timp servește drept plasă pentru tot felul de gunoi - sticle, haine aruncate, hârtie, lichide puturoase. Îmi cufund mâinile în acest verde crud. Trecătorii se uită la mine și șoptesc că soțiile lor prepară amestecuri de ceai cu flori de hamei pentru a le induce un somn profund. Frunzele zimțate ale hameiului și florile în formă de con cu mirosul lor distinctiv sunt o amintire a trecutului lor de plante cultivate pentru drojdie, în preajma așezărilor umane. Acum le găsesc departe de butoaiele pentru fermentare și burțile oamenilor. Frec câteva petale și găsesc gândaci odihnindu-se în florile de hamei. Păsările se adăpostesc în tufișuri. A venit vremea când păturile de hamei nu mai înseamnă doar terenuri aflate în paragină, aici se organizează petreceri colective care ademenesc până și grădinarii din loturile de grădini învecinate. Plantele prosperă în prezența noastră. Adun niște prieteni apropiați și torn apă fierbinte peste florile de hamei, semințele de fenicul și frunzele de mure culese special pentru această ocazie.

Copacii de soc, **Sambucus nigra**, au prins rădăcini de-a lungul râului Panke. Observ ciorchinele lor cu pomușoare mici și întunecate. Semințele sunt ușor transportate de păsări și purtate de vânt, așa ajung împrăștiate pe terenurile abandonate, unde prosperă.

Mergând de-a lungul râului Wedding, întâlnesc socul în diverse forme - ca arbuști bine îngrijiți în parcurile publice dar și în formă sălbatică la marginile loturilor private de grădinărit. Pe vremuri, socul era o resursă valoroasă pentru medicina tradițională iar în prezent crește singur ca un supraviețuitor sălbatic și tenace de-a lungul malurilor râului ca o dovadă de rezistență erbacee. Am citit că în trecut florile de soc erau adesea cunoscute ca "farmacia oamenilor obișnuiți" pentru că din florile și pomușoarele de soc se preparau tincturi pentru stimularea sistemului imunitar. Arbuștii pe lângă care trec par să formeze o comunitate cu alte specii de pomușoare care cresc și se extind dincolo de grădinile de lângă râul Panke, pornind de pe terenurile aflate în paragină și ajungând până în inima orașului.

Când apune soarele, mă apropiu în liniște de femeile din cartier. Ne învârtim în jurul bazinului de captare a apei în caz de inundații, care e secăt, pentru a culege fructe de soc, măceșe și mure. Tincturile preparate din ele vor trezi amintiri cu recoltele bogate de plante sălbatice, care vor fi împărtășite în aceste locuri. Așa cum este această recoltă împărtășită aici, la Casa Zemstvei, sub vița asta de mure.

Troscotul japonez, **Fallopia japonica**, a fost inițial introdus în Europa pentru valoarea sa ornamentală, dar în scurt timp s-a dovedit a fi un adversar vizibil al parcelelor cultivate din siturile botanice. Istoria Fallopiei japonice este o poveste cu consecințe neanticipate. A fost introdus în Europa în secolul al XIX-lea. Frunzele sale elegante și florile albe frumoase au captivat clasele superioare europene care și-au exprimat venerația pentru această nouă specie atribuindu-i medalii de aur la expoziții horticulturale fără să bănuiască că rizomii subterani ai acestor plante se vor răspândi ca un foc, strâpungând gardurile și pereții de beton. Culeg lăstarii de Fallopia japonica și-mi imaginez rețeaua lor subterană de sub picioarele mele. În mintea mea, merg după aceste plante după gardurile grădinii și le las să mă ghideze. Tulpinile lor subterane pot crește până la câțiva metri distanță de la planta vizibilă - iar asta le face extrem de dificil de nimicit. Cât explorez grădinile din Charlottenburg, văd cum aceste plante înghit parcele cu flori, sugrumă plantele native și amenință stabilitatea structurilor. Totuși sunt mult mai gingașe în gemurile dintre straturile de tort. Sub rizomii de troscot japonez păziți polițienește, sânziana de grădină, **Solidago Canadensis**, și-a stabilit în liniște prezența. Pentru că rădăcinile sale pătrund adânc sub pământ, planta este rezistentă la pășunatul excesiv, arat și alte perturbații. Lăstarii de troscot japonez și de sânziană de grădină se combină foarte bine în salate împreună cu alte plante culese din sălbăcie.

Înțelegerea grădinăritului ca pe o modalitate de impunere a unei reguli predestinate cu privire la plantele care pot fi crescute - ne alienează de multitudinea de relații cu ființele vegetale care sunt înrădăcinate în istoriile noastre colective. Multe plante pe care le cunoaștem drept specii invazive păstrează cele mai înrădăcinate practici culturale ale umanității. Unele modele de grădini par că și-au dezvoltat identități bine conturate în viețile noastre cotidiene - precum gazonul bine tuns sau gardul bine întreținut care definesc loturile private. Dacă continuăm să controlăm aceste hotare - grădinăritul va rămâne închisat în limitele proprietății private. Dacă rămân doar niște insulițe, grădinile urbane nu vor ajunge să se extindă și vor continua să excludă. În schimb, grădinăritul ca și practică colectivă îmbrățișează incertitudinea, lasă semințele să se împrăstie și rădăcinile să treacă granițele. Grădinăritul ar trebui să fie despre extinderea grijii pe care o port față de plantele pe care le cultiv acasă către plantele pe care le întâlnesc spontan și care s-au înrădăcinat în structura urbană - în ciuda tuturor obstacolelor care împiedică dezvoltarea lor în orașele moderne. Totul este despre primirea plantelor din flora spontană cu brațele deschise, înțelegerea peisajelor pe care le formează și e despre acțiune, care înseamnă să deranjezi într-un mod grijuliu.